

Den klinikfärdiga...

av Göran Wassby

Jag är utbildad skötare men också jobbskatteavdragsfinansiär och diagnosbärare. Insjuknade i psykos en månad innan min examen 1979 med tillhörande statusfall. Från att ha varit "en av oss" blev jag "en av de där" med åtföljande bemötande.

Bor, lever och verkar nu hos fyra katter i ett hus på landet. Och är en stolt morfar!

Varför ska jag vara här? Det är ju ni som ska vara inne och jag som ska vara ute! Jag menar; Alla är överens om att världen är galen men ingen vill erkänna sig sinnessjuk! Utom jag. Jag deklarerar:

JAG ÄR SINNESSJUK! Alltså inte så förbannat friska som ni. Jag är så sjuk att jag fortfarande tror på sådant som solidaritet och jämlikhet, socialism och frihet. Ja. Så sjuk är alltså jag. Jag tittar inte ens på Expedition Robinson. Så erbarmeligt dåligt mår jag alltså så att jag inte ens tittar på Expedition Robinson. Ja, än mindre Farmen och Big Brother. Ja, jag kan inte vara normal som inte följer dessa sopor. Va? Vad sa jag? Såpor menar jag naturligtvis. Jag är alltså intagen här. Personalen säger att jag inte får gå ut. "De är för lite personal". De gör ju inget annat än sitter här och läser tidningen! Och fikar. Nu ska de gå på teater också, personalen. "My fair lady". Jag skulle kunna spela för dom. "My fair patient". Jag är så foglig, så tyst och så genomskinlig. Ja, jag är verkligen en "dutti patient". Det måste man vara. Annars kommer man aldrig ut härifrån. Jag har gjort en rapp-låt;

LPT, LPT, LPT, LPT, LPT, LPT

går den. Ja refrängen alltså. När de frågade vem jag var så sa jag;

"Antitrist"

när jag läste min journal har de skrivit att jag tror jag är Satan själv; "Antikrist". Jag som sa "Antitrist". Det bevisar bara att folk inte har någon humor. Ja, jag säger "folk". Det är vad de kallar sig själva här, personalen. Vi var fullt med patienter i dagrummet när de öppnade dörren från expeditionen och sa;

NÄ, DET FINNS INGET FOLK HÄR!

Vi patienter räknas inte som folk, som människor. Jag vet inte vad vi räknas som. Som något mellanting. Kanske som en hybrid mellan kräk och krake eller helt enkelt bara som patienter. Människor är vi i alla fall inte och absolut inte folk! Bara inte det. Bara inte folk!

Bertil. Ja han kallas Bertil Bonne. Han säger att jag ska samarbeta. Det innebär att utplåna sig själv. När jag kom hit trodde jag att jag skulle få träffa lite fint folk, som Wennerström och sådana. Men man bedrar sig. Ibland undrar jag vem som driver med vem. Om man bara det visste. Jag har tjuvlyssnat på personalen. När de stått inne i köket och rökt och pratat skit om varandra. Alla verkar vara så förbannade på denne Bertil och de önskar att han vore väck, då skulle allt bli bra, så bra. Tjosan, säger jag. Det ligger nog djupare än så. Det vore ju för enkelt om man bara fick väck Bertil så skulle allt bli bra. Precis som filmen Gökboet. Att försvinner bara miss Ratched, alltså sjuksköterskan, så blir allt bra. Så är det ju inte. Det sitter i väggarna. I institutionen. Vi kvinnor, vi har får intuition medan männen har sin institution. Även kallad PATRIARKATET. Den verkar överleva allt. Men så finns det ju institutioner för oss kvinnor också. Det finns dårhus för alla. Blott Sverige svenska dårhus har! Jag har jobbat på landstinget, på den tiden då det inte gick att få sparken. Jag menar; alla ringde privatsamtal. Kanske inte så ofta som jag. Ja, jag ringde ju i tjänsten också. Som den gången jag hade konterat förskottskassor hela dagen och upptäckt att ett vårdhem köpt "mjök", tre liter. Ja, de hade glömt ett "I". Det skulle stått mjölk. Hur det nu var så ringde jag å myndighetens vägnar till vårdhemmet och undrade vad de nu menade med "mjök, tre liter". Alltså folk har ingen humor. Jag blev kopplad till föreståndaren av en oförstående personal. Ja, det här var ju bara några dagar innan jag blev intagen så jag vet inte vad som hänt sedan dess. Kanske har föreståndaren talat med min chef eller med min läkare. MAN FÅR INTE SKOJA I TJÄNSTEN! Och man får heller inte skoja om Olof Palme! Då hamnar man här. På ett äktsvenskt dårhus! Är det någon som minns Gösta Bohman? Så fort han hade blivit finansminister, ja ekonomiminister kallade han sig ju. Det lät väl finare än vad Sträng var. I alla fall, så fort han blivit ekonomiminister gav han sig ut i Europa och lånade upp en massa pengar för att sänka skatten för över- och medelklassen. Så lades grunden för vårt gigantiska budgetunderskott, som i sin tur gav Makten alibi att slakta välfärden. Som i sin tur har lett till att jag

är här. På ett svenskt dårhus. Ja, hellre det än att vara hemlös, bostadslös och arbetslös. Tänk jag träffade en gång en sjukskötare från Belfast. Han jobbade i psykiatri där. På Belfasts mentalsjukhus. De hade bara ett. Det var ett av de få ställen protestanter och katoliker kunde mötas. I sin sinnessjukdom. Ja, visserligen hade sjukhuset två kyrkor. En för protestanter och en för katoliker men själva dårhuset var intakt. Det fanns där för alla. Både för protestanter och för katoliker. Det var en av ytterst få träffpunkter för befolkningen. Och så säger man att dårhus inte behövs! Jag tänker mig hela planeten som ett enda stort dårhus. Med president Bush som överläkare och Göran Persson som underskötare. Visst har vi det mysigt här ute i dagrummet? Men skulle något inträffa är det bara att vi ringer MASKIN så kommer de och fixar allt.

"Antitrist", det är alltså jag. Jag vägrar att ha tråkigt, trist. Och då är jag ju på helt fel ställe. Men hur ska jag kunna vara på en annan planet? Är det möjligt att halka av planeten? Bara slira till och halka iväg. Ut, bort från planeten. Då skulle man kunna snacka om outsiders. Men det är ju det politiken går ut på! Att fördärva livsbetingelserna så mycket så att vi måste flytta till Mars. Den här planeten duger inte längre. Nej vi ska till Mars! Lämna planeten och flyga iväg. För de som har råd vill säga. Resten kommer de i vanlig ordning att skita i. För oss finns alltid dårhuset. Det helgonförklarade. Sankt och Sankta. Lars, Sigfrid, Jörgen och Birgitta. Personalen vägrar att se sin egen olycka utan präglar den på andra. Då företrädesvis på de som är svagare. Antingen deras barn eller varför inte, på deras patienter. Så går de hem och känner sig relativt duktiga. Men de vet ju i alla fall att allt är relativt. Får patienterna leva så blir personalen avundsjuk. Framsteg välkomnas bara i sådan måtta att patienterna inte mår bättre än personalen.

I verkligheten. Psykiatri älskar detta ord. Verkligheten. I verkligheten tillåts ingen att må bra. I verkligheten skall alla må dåligt. Det är så politiken är utformad. Att på alla plan få så många som möjligt att må dåligt. Verklighet. Detta ord som är vår religion. Vi vet inte vad det är utan vi tar den för given. Allt annat är per definition sjukt. Jag vet inte hur många Jesusar vi har haft här på dårhuset. Det var så många att det blev konkurrens. Kanske skulle uppdraget, det gudomliga, läggas ut på anbud? Konkurrensutsättas? Jag menar, tänk er vad som skulle hända om det kommer en kille, ja tjej också för den delen, och påstår att han eller hon är Messias? Vad kan nu en kvinnlig Messias kallas? Messiana? Ja vad blir svaret? VEM FAN TROR DU ATT DU ÄR? Och vad tror ni läkaren gör för bedömning? Och vad tror ni ordinationen blir? Kanske att vi måste gå så långt som till lobotomi, neurokirurgi, innan patienten blir, om än inte frisk utan i alla fall botad, från sitt storhetsvansinne, sin megalomani. Men innan dess kan ni vara säkra på; zyprexa, hiberna, haldol och åter hiberna. El-chocker och lithium. Jag undrar vad som skulle hända om en kvinna kommer in till en psykiater och säger att hon är befruktad av Herren själv. Att hon genom den helige Ande blivit befruktad och nu genom jungfrufödelse ska föda ett gossebarn att frälsa världen. Vad tror ni kommer att hända? Ja, jag har då aldrig sett kyrkan här på dårhuset. Jag har aldrig sett en präst komma till avdelningen. Här är nämligen verkligheten religion och här finns ingen plats för vare sig djävul eller gud. Konstigt förresten att Satan har över 1 miljon sjuhundratusen träffar på internet. Konstigt att någon som inte finns har så många träffar?

Jag måste berätta om min lille katt, "Pilsner". Ja, först tänkte jag att kan skulle heta; "Brezjnev", för han är lite rödaktig men det blev "Pilsner". Ja, han påminner om ett stort glas öl. Lika lingul i färgen är han. Så fort de tog in mig här så ville de avliva katten. "För att ingen kunde ta hand om honom". Alla som man inte kan "ta hand om", ska tydligen avlivas. Men det lyckades jag stoppa. Jag ringde "Djurens vänner" och fick snabbt tag på ett jourhem till honom och där är han nu. Han är mannen i mitt liv, denne lille hankatt. Det var någon som berättade om den förtrollade katten, som genom en kyss förvandlas till prins och man. Det spelar nu ingen roll hur många gånger jag än kysser lille Pilsner. Inte förvandlas han inte! Men tänk om han gjorde det! Jag som har kastrerat honom! Det bleve inte mycket prins kvar.

Verkligheten. Nej jag kallar verkligheten för det "OFFENTLIGA RUMMET" och här där jag nu är för det offentliga dagrummet. Ett rum där allt förutsägs vara kontrollerat och allt ska vara förutsägbart. Pilsner ville de avliva. Det fanns inte plats för honom. Eller sätt Messias här och vad tror ni då kommer att hända? Kommer inte allt att fullbordas här inne på isoleringen? Med sprutorna och elchockerna kommer allt detta förutbestämda, allt det förunderliga som generationer före oss väntat på, att vara som mjöken förspild. Så var det med den saken. Tre liter mjök och allt vore över! En liter för Fadern, en liter för Anden och en liter för Sonen. Om det nu inte är Dottern vi väntar på förstås. Var är alla? Var är personalen? Javisst ja. De har ju middag. Det kommer inte att komma någon på minst en halvtimme. När jag kom in på dårhuset för över tjugo år sedan sa läkaren att jag skulle se positivt resultat av medicinen om cirka en vecka. Nu har det gått tjugofyra år. Sedan han sa det. Men han sa ju cirka en vecka. Och hur lång tid cirka är är ju relativt. Och så är det ju som så att en läkare aldrig kan ha fel. De har per definition aldrig fel. Det är konstigt men så är det. Så om vill ni bli ofelbara. Läs medicin! Det räcker med fem och ett halvt år plus AT-tjänstgöring. Sedan är ni för alltid ofelbara. Är ni sedan psykiater också så är ni nästan som gudar givna. Det är inte klokt hur mycket makt en människa kan ha över en annan. I synnerhet om den ena är läkare och den andre är patient och om tvångslagstiftning föreligger. Eller om den ena

är förälder och den andra barn. Men som sagt. Jag är Antitrist och ett svenskt dårhushjon. Jag ringde mobila teamet och sa att jag hade en full doktor Gillis Johansson hemma och att jag inte blev av med honom. De uttryckte förståelse och lät bekymrade för min belägenhet men de gjorde ingenting! Nu var det ju Första April men som sagt FOLK HAR INGEN HUMOR! I alla fall inte vårdpersonal. Har ni någon gång befunnit er i ett personalrum för vårdpersonal? Hur andefattigt är inte allt detta prat om arbetsscheman och om OB? Det var en gång en kille från Norrland, som jobbade som vikarie, som frågade personalen hur många av dom som hade alkoholister till föräldrar. Först ville de ju inte svara. Det kändes ju pinsamt men eftersom frågeställaren var en av dom själva, det vill säga personal, så svarade de. Sju av åtta hade alkoholister till föräldrar. Inte alls någon vetenskaplig undersökning men i alla fall. Killen från Norrland då? Jo, nykter alkoholist. De är de bästa. De äger ödmjukheten och klarsyntheten. Och erfarenheterna av ångest och illamående delar de med oss. Där i mötet, vårdad - ovårdad, kan något fruktsamt växa.

Men var är alla? Ibland känns det som en enda väntan. På Godot. Eller på Vadå. Snarare då på smörgås och kaffe, De har dragit in på mjölken så vi får dricka kaffet svart. Kaffet törs de inte dra in för då befarar de revolution. Ta kaffet från folket och bastiljen stormas! Än en gång! Det är egendomligt att det enda som blir billigare är knarket och spriten. Allt annat blir bara dyrare och allt annat blir bara sämre förutom då allt som har med krogen att göra. Längre öppettider och billigare öl och fler utskänkningstillstånd. Vi dränks snart i sprit och i knark och som svar på det minskas missbruksvården. Ibland kan man ju undra vilka det är som är sjuka. Men jag säger det igen; JAG ÄR SINNESSJUK! Det är mitt fel att allt är som det är! Det är mitt fel att lönerna är så låga och skatterna så höga. Det är mitt fel att ni mår så dåligt! Tror ni mig inte? Det gick ju hem i Tyskland. Och varför skulle tyskarna vara mera dumma i huvudet än ni? Det är judarnas, invandrarnas och de psykiskt sjukas fel. Alltihop! Att allt är så förjävligt och svårt är naturligtvis de psykiskt sjukas fel. Någons fel måste det ju vara. Och vi har ju verkligen blivit straffade. Vi har det sämst efter all mätbar kriterier. Bostad, utbildning, sysselsättning. You name it! Vi har det sämst. Och så skall det vara. Därom råder det politisk enighet. Över alla blockgränser är alla eniga om att dåren skall ha det sämst. Jag säger det igen;

JAG ÄR SINNESSJUK!

Så att ni kan känna er lite friska. Vår kära press. Tidningar, radio och TV missar aldrig, säger aldrig, något tillfälle att stigmatisera. Att sätta märken i våra pannor. 99,97 % av alla schizofrena begår aldrig något våldsbrott. Ändå blir vi uthängda av Aftonbladet och kompani. Det är psykiskt störda men alltså i övrigt psykiskt friska människor som begår dessa mord och våldsdåd vi alla förfasas över. Men var är alla?

Jag undrar om inte psykvården blir bättre om den flyttas till Mars? Så skulle de ju kunna ha ett mobilt team på månen, lämpligen kallad Lunakliniken, en filial till Telluskliniken eller Sankta Tellus. Ja varför inte? Psykiatrin är ju redan nu organiserad geografiskt, efter var patienterna bor, efter sektor. Varför inte ta steget fullt ut? Tänk er en egen planet för alla dårar! Ja, jag vet vad ni tänker. Som om vi inte redan har det! Men har ni hört Göran Persson, Alf Svensson eller Carl Bildt erkänna sig sinnessjuka? Eller har ni hört politikens största blåsa, han som kan dricka ramlösa för tretusen spänn på en kväll! Allas vår Björn Rosengren. Eller varför inte fröken Gudrun själv, som genom sitt sätt att handha sina göranden, fått halva vänsterpartiet att sluta tro på politik. Har ni någonsin hört dom erkänna sig sinnessjuka? Men jag säger det igen. JAG ÄR SINNESSJUK! Jag tar ansvaret! Det vore inte mer än rätt om jag finge ta över! För att vård skall vara riktigt bra krävs det att den som vårdas blir sämre. Det har det verkligen tagits fasta på. För att politik ska vara riktigt bra krävs det att alla får det sämre. Utom då den tiondel som har allt. Det krävs en dåre för att säga det. Vi lever år tvåtusenfyra och överklassen är inte ens definierad som problem! Det är dom som kostar! Det är direktörerna och det nya frälset som kostar. Som tar allt det som vi andra också behöver. Istället slickas deras rövar överallt. Och så är det jag som är sinnessjuk! Men var är alla? Är jag lämnad här att själv dö. Det säger man bara om kreatur. Som om de skulle ha lägre värde. Det finns ett samband mellan djur och människa. Inte bara det att vi är en primat, ett upprättgående däggdjur och att våra gener till 99,9 % är identiska. Det finns också ett samband mellan misshandel av djur och misshandel av människor. Vi äter inte varandra. Bokstavligen. Men det är också det enda. Jag försökte en gång att komponera musik. Jag ville ge min favoritkompositör, Tjajkovskij, en nötknäpp på näsan. Jag komponerade; "Svinsjön". Den lät inget vidare. Men jag försökte i alla fall! Personalen här säger att det är viktigt att jag inte isolerar mig utan kommer ut bland människor. Men säg mig den som bjuder hem en dåre? Ute i Torup, vid Statarmuséet, finns det en stia med två, tre svin. De grisarna blev mina vänner. Jag åkte ut till dom så fort jag hade möjlighet. Och jag läste min poesi för dom. De verkade uppskatta den. De grymtade visserligen men det gör ju människor också när de hör den. Jag hade med mig morötter som jag stack till dom. De mumsade på dom så förnöjt men så var det något jag visste med inte de. Jag visste att snart blev det jul och med julen kommer julbordet. Jag stod inte ut med denna vetskap. Man slaktar inte sin kompis och man äter framförallt inte upp honom. Det fanns en frid bland dessa djur. Bland dessa så förtalade. Det delar vi med dem. Jag blev med tiden tagen för en av dom. Jag brukade själv äta en morot när de åt sina. Tillsammans mumsade vi

och jag läste min poesi. I min värld är även grisarna lyckliga. I min verklighet, som de säger här. Det är din verklighet säger de. Inte deras. Den världen räcker det med att slå på radion eller TV:n för att uppleva. Är det då så konstigt att det tiltar i skallen? Att höra Pontus Enhörning förnedra folket eller att se Naken-Janne göra helikoptern. Är det verkligheten? Det enda verkliga?

En människa sa en gång till mig; "Skulle inte det goda finnas och verka i botten, så skulle ingenting fungera". Så är det nog till och med på dårhuset. Det finns där, i det fördolda. Godheten. Som gör att man överlever. Som gör det outhärdliga härdligt. Men var är alla? Är jag övergiven på denna klinik eller är det så att jag till och med kanske är klinikfärdig? Att jag efter tjugofyra år är färdigvårdad? Att medicinen har börjat verka? Bertil Bonne? Var är han? Han som brukade, på arbetstid, åka till utebadet på Segevång, på somrarna och sola och bada några timmar. Allt medan några nya vikarier var ensamma på avdelningen tillsammans med oss dårar. Var är han idag? Var är Bertil Bonne? Han som sa till både nya och gamla patienter; "Du skall passa dig för mig!". Han som vägrade att tala om sig själv. Han som inte bjöd en millimeter av sig själv. Var är Bertil Bonne idag? Han som personifierade Malmö Östra sjukhus. Var är han idag? Var är alla de andra?

Var är alla?

Är det så att mänskligheten kommer att vinna när alla hamnat på dårhus? Att det blir en sådan lektion i samhällskunskap som aldrig glöms? Eller är det bara är de verkliga idioterna som klarar sig?

Carpe Noctem - fånga natten. Jag vet inte hur många nätter jag har legat här på kliniken och inte kunnat sova. Jag minns flaskan med Nozinan, som nattpersonalen hällde upp ur. Allt för att de själva skulle kunna sova sig igenom en arbetsnatt. Allt för att det skulle vara tyst och lugnt. Är det då bara de verkliga idioterna som klarar sig? Vad är det som säger att Sankte Per inte är färgad? Kanske det himmelska dårhuset heter Sankte Pers sjukhus? Men var är alla? Ska de inte komma snart? Har de låst dörren och slängt nyckeln? Som min frissa sa efter ett vansinnesdåd i Stockholm? Jag tänkte att det var sådana som mig hon åsyftade. Kommer det en tid när dårhusen på nytt ska byggas? På höjden därför att markpriserna är så höga. Våning efter våning så att det når himlen. Där under taknocken skall styresmannen ha sin expedition. Så nära himlen som möjligt. Carpe Noctem. Fånga natten. Var är alla? Hur kul tror dom att det är att vara ensam på ett dårhus? Att vara ensam i världen? Ensam i hela världen? Och är det inte så. Att vara människa är att vara ensam. Man föds ensam och man dör ensam. Lika naken i bägge fallen. Och under tiden denna eviga ensamhet. Undrar just om djuren är lika ensamma. Jag har en katt. Han kan sitta i timmar och titta ut från balkongen. En gång fångade han en fågel men det var just bara en gång. Kände han av ensamheten lika starkt som jag? Denna den universella ensamheten. Katten och jag, vi har varandra. Jag gjorde mitt bästa för att skämma bort honom och vi blev bägge tämligen feta. På nätterna låg han vid min kudde, nästan på min arm. Och han spann. Han spann för mig och han spann för världen, för det goda i livet. Men när jag försökte att ta med honom ut la han sig utanför porten och spelade död. Så rädd var han för världen och så trygg var han på sin balkong att han inte vågade lämna den. På samma sätt kände jag. Jag kunde vara hemma veckovis utan att gå ut genom dörren. Ja var skulle jag annars gå ut genom? Om inte dörren. Den dörr som på dårhuset är låst men som jag där hemma har nyckel till. På samma sätt har jag nyckeln till mitt liv. På sjukhuset är jag inte betrodd mitt liv. Där skall andra fatta alla beslut. Och så blir de förvånade när jag inte klarar mig själv. De har ju tagit ifrån mig allt. Som en självklarhet tas allt ifrån en. Till och med trosorna. Lika naken som man en gång föddes, lika naken kläs man av. Sedan ska man kläs på igen. Men var i Jösse namn är alla? Det finns ingenstans man kan vara så ensam på som på ett dårhus. Så ensam bland så många ensamma. Som inte själva valt vilka de vill vara med. Jag har min katt och jag lär mig spinna. Precis som han. Jag spinner och jag spinner och jag spann och jag spann. Han blev min Mästerkatt i stövlarna och han bjöd in mig till katternas rike. Människornas värld ville han inte riktigt känna. Han tittar inte ens på TV. Så tillvida är han lik mig. Hans intresse är balkongen och den fågel han en gång tog. Men var är alla? Det finns ju en plats ledig på baksidan Kristi kors! Det verkar som att alla dårar vill hänga där. Rygg mot rygg med frälsaren. Var är ni? Ja, jag har läst tidningen. Det är lördag idag! Till middag fick vi torsk med senapssås. Och så medicinen förstås. Aha det är personalkonferens! Det förklarar saken. Jaså inte? Avdelningskonferens? Nej inte det. Jaså, behandlingskonferens. Ja det förklarar ju allt. Ja, jag ska gå in på mitt rum. Om jag har duschat? Ja det gjorde jag i morse. Nej. Jag behöver ingen sobril. Va? ska jag snart skrivas ut? Är jag äntligen klinikfärdig? Om jag vill ha något i kiosken? Ja, en liten påse, helst med lite frihet i. Va? Är det dags för injektion. Varför kallar ni mig alltid med efternamnet? Efter 24 år? Varför är ni så opersonliga? Va? Ska jag få begränsad frigång? Ja, lite strängt övervakad frihet, kan väl inte skada precis. Bra att ni kom. Jag höll på att bli galen...